

DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4\(36\)-112-123](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2023-4(36)-112-123)

УДК 631.11:658.14

JEL Classification: D24, Q12

Ольга Попело

доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри менеджменту та адміністрування
Національний університет «Чернігівська політехніка» (Чернігів, Україна)
E-mail: popelo.olha@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-4581-5129>

Інна Лопашук

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри бізнесу та управління персоналом
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича (Чернівці, Україна)
E-mail: i.lopashchuk@chnu.edu.ua. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0001-9934-6607>

УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛІЗАЦІЄЮ АГРОПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

У статті проаналізовано сучасні тенденції розвитку агропромислових підприємств. Визначено особливості капіталізації агропромислових підприємств в умовах бойових дій на території держави. Досліджено функціонування підприємств агропромислового комплексу в умовах складної безпекової ситуації. Сформовано основні пріоритетні завдання управління капіталізацією агропромислових підприємств з урахуванням перспектив економічної та безпекової ситуації в державі. Запропоновано основні напрями забезпечення фінансово-економічної безпеки розвитку агропромислових підприємств як частини загальної продовольчої безпеки держави. Визначено основні напрями підтримки з боку держави агропромислових підприємств, які здатні сприяти розвитку галузі на міжнародному ринку.

Ключові слова: агропромисловий комплекс; агропромислові підприємства; аграрно-промислові формування; управління; капіталізація; фінансово-економічна безпека; цифровізація.

Рис.: 4. Бібл.: 9.

Постановка проблеми. На сьогодні в Україні спостерігається значний перерозподіл пріоритетних сфер діяльності як у регіональному аспекті, так і на державному рівні. З лютого 2022 року частина територій знаходиться під тимчасовою окупацією, прикордонні регіони під постійними обстрілами, що значно ускладнює процеси здійснення виробничої діяльності на таких територіях. Більшість промислових підприємств, які склали промисловий потенціал держави знаходяться на тимчасово окупованих територіях або прикордонних, на яких ведуться постійні обстріли (Донецька, Луганська, Запорізька, Харківська області). Стан функціонування та рівень руйнації більшості підприємств на даний момент не відомий, тому прогнозувати розвиток промисловості як пріоритетної сфери діяльності досить складно. Після деокупації зазначених територій можливо буде оцінити стан та перспективи відновлення функціонування більшості об'єктів. Акцент у формуванні забезпечення стабільності та фінансово-економічної безпеки держави доцільно робити на сферу агропромислового комплексу. Продовольча

безпека держави є одним із напрямів його загальної економічної безпеки, тому потребує більш ґрунтовного дослідження напрямів підвищення рівня капіталізації агропромислових підприємств.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Ґрунтовний внесок у розвиток дослідження розвитку та капіталізації агропромислових підприємств представлено у працях багатьох вітчизняних учених, серед яких можна виокремити роботи М. Долішнього, Н. Новікової, О. Бородіної, М. Бутка, А. Данкевича, В. Яценко та інших.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Проте питання управління капіталізацією агропромислових підприємств в контексті забезпечення фінансово-економічної безпеки в умовах військової агресії потребують подальших досліджень.

Мета статті полягає в дослідженні особливостей управління капіталізацією агропромислових підприємств у контексті забезпечення фінансово-економічної безпеки.

Виклад основного матеріалу. Управління капіталізацією агропромислових підприємств можна поділити на дві складові – керуючу та керовану. До керуючої системи належать суб'єкти управління капіталом, до керованої – умови формування та функціонування капіталу. Головна мета управління капіталом є максимізація вартості підприємства. Критерієм максимізації прибутку як мети діяльності підприємства не зовсім доцільно користуватися, оскільки прибуток може бути отриманий за рахунок операцій з високим рівнем ризику, тим самим значно знижуючи вартість підприємства. Особливість здійснення агропромислової діяльності полягає в екологічності обраних культур, оскільки високу рентабельність та врожайність мають культури, які значно виснажують ґрунт, що в довгостроковій перспективі призведе до неможливості здійснення посівних заходів на цій території угідь. У стратегічній перспективі використання таких культур призведе до зниження рівня врожайності і, як наслідок, до зниження прибутку підприємства. За таких умов підприємствам необхідно здійснювати управління компанією так, щоб в довгостроковій перспективі забезпечити максимальне отримання прибутку та підвищити вартість бізнесу. Управління капіталізацією агропромислових підприємств базується на дотриманні відповідних принципів, до яких можна віднести: орієнтацію на довгострокові цілі; багатоаспектність управлінських рішень; принцип інтегрованості; динамічності управління; легітимності та ефективності управління. На рис. 1 окреслено пріоритетні завдання управління капіталізацією агропромислових підприємств.

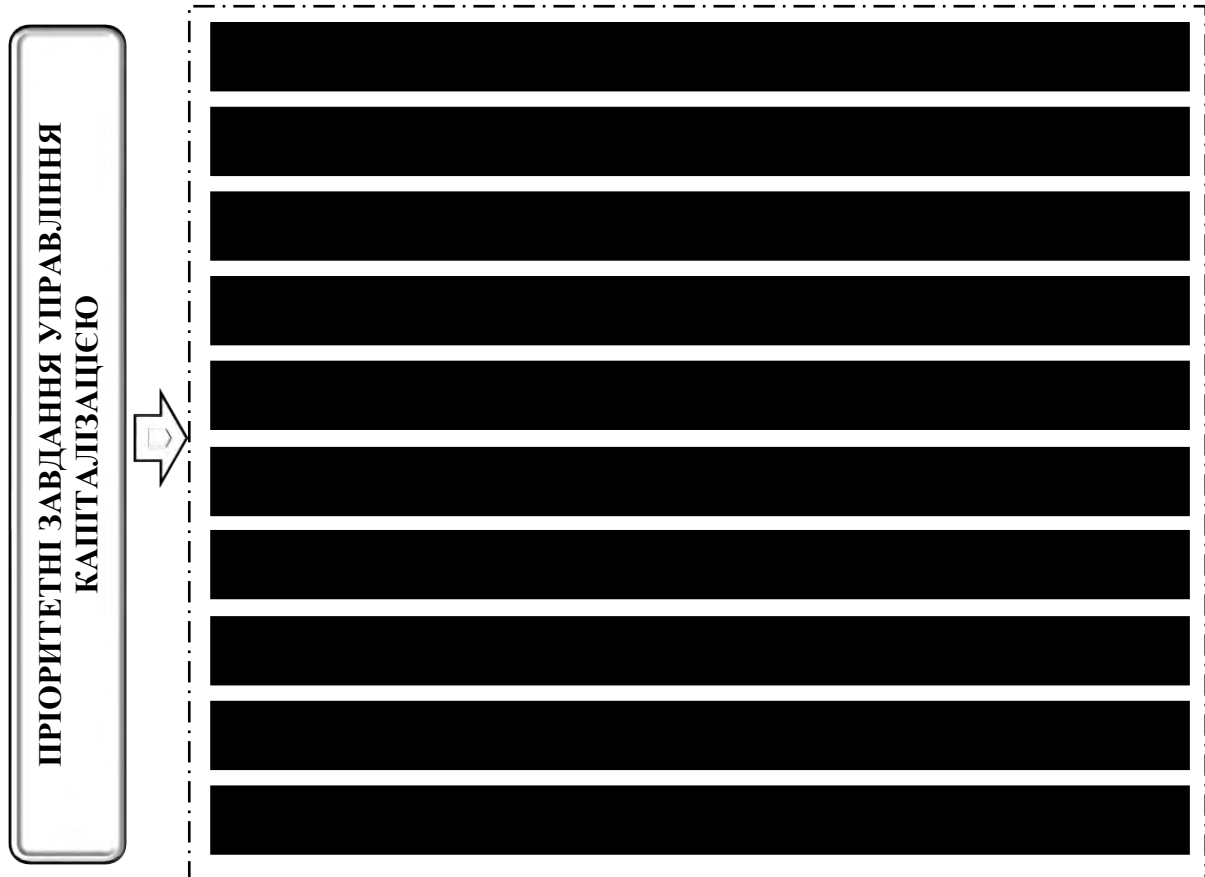

Рис. 1. Пріоритетні завдання управління капіталізацією агропромислових підприємств

Джерело: узагальнено авторами на основі [2].

Вирішення пріоритетних завдань щодо управління капіталізацією аграрних підприємств дасть змогу збільшити вартість підприємства та прибуток у довгостроковій перспективі. Для цього необхідно насамперед здійснити аналіз динаміки та обсягів капіталу з урахуванням факторів впливу на його формування. Це необхідно для того, щоб визначити потенціал розвитку підприємства, окреслити сильні та слабкі сторони, можливості та загрози з боку прийняття відповідних управлінських рішень. Аналіз ефективності використання капіталу дозволяє визначити ефективність прийнятих управлінських рішень, а також фінансову спроможність підприємства з урахуванням можливих майбутніх капіталовкладень для розвитку підприємства.

Для ефективної роботи підприємству необхідно забезпечення мінімізації середньозваженої вартості капіталу та визначення оптимальної структури капіталу. Формування оптимальної структури капіталу дозволить більш раціонально перерозподілити кошти для отримання бажаного результату. Оптимальний розподіл коштів дозволяє мінімізувати ризики діяльності, що позитивно впливає на отримання прибутку та вартість підприємства.

За рахунок підтримки слабких місць або розвитку перспективних напрямів значно знижується загальний ризик діяльності підприємства.

Наявність достатньої кількості коштів дозволяє підприємству забезпечити фінансову рівновагу, що у свою чергу забезпечує гнучкість функціонування підприємства. Особливо це актуально в період кризи та високої невизначеності зовнішнього середовища. Забезпечення гнучкості та адаптивності дозволяє підприємствам з мінімальними витратами пристосуватися до нових умов функціонування, зберегти свої конкурентні позиції. Забезпечення гнучкості реалізується за напрямом оптимального використання капіталу за альтернативними напрямками. Стабільне функціонування підприємства залежить від багатьох факторів, одним з яких є багатоваріантність видів діяльності. Особливо це актуально для великих аграрних холдингів, оскільки більш ефективні види діяльності можуть компенсувати зниження ефективності інших видів, унаслідок чого зберігається збалансування витрат та доходів.

Забезпечення дієвого фінансового контролю з боку власників бізнесу дозволяє знизити ризики нецільового використання коштів, запобігти нерациональному перерозподілу фінансових ресурсів, що може негативно вплинути на діяльність підприємства. Для ефективної діяльності агропромислового підприємства в довгостроковій перспективі необхідним є забезпечення відтворення капіталу, що дозволяє розширити напрями бізнесу та значно покращити його конкурентні переваги.

Одним із сучасних напрямів розвитку агропромислового комплексу та підтримки підприємств галузі є їх об'єднання в аграрно-промислові формування. Створення інтегрованих аграрно-промислових формувань є необхідним кроком для забезпечення стабільності та економічної безпеки розвитку галузі, оскільки такий системний цикл виробництва сприяє більшій адаптивній спроможності окремих підприємств та бізнесу в цілому протистояти впливу ризиків та загроз.

Відповідно до наявних статистичних даних довоєнного періоду (2020 р.), на рис. 2 представлено найбільші агропромислові підприємства України.

Так, у 2020 р. лідером серед підприємств агропромислової галузі була корпорація Kernel, яка мала дохід 118,7 млрд грн та прибуток 5,6 млрд грн. На другому місці – ПАТ «Миронівський хлібопродукт» з доходом у 51,5 млрд грн та збитком 3,5 млрд грн, третє місце посів ТОВ СП «Нібулон» з доходом 25,8 млрд грн та збитком 1,8 млрд грн. За аналізований період найбільший рівень прибутку отримали Kernel (5,6 млрд грн), ТОВ Фірма Елідон (2,8 млрд грн), ДП Сантрейд (814 млн грн). Найбільші збитки у 2020 р. отримали ПАТ «Миронівський хлібопродукт» (-3,5 млрд грн) та ТОВ СП Нібулон (-1,8 млрд грн). Негативні результати діяльності пов'язані як із зовнішніми, так і внутрішніми факторами впливу на діяльність підприємств.

ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

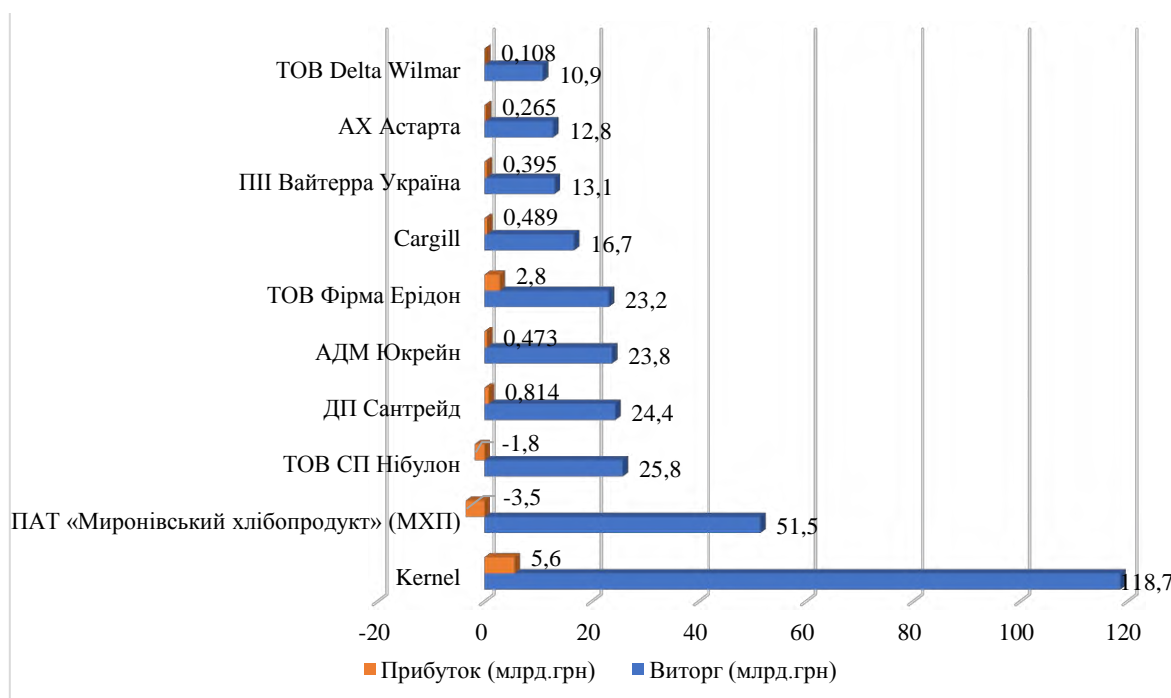

Рис. 2. Лідери агропромислової галузі за річним доходом (млрд грн)

Джерело: узагальнено автором на основі [1].

Основним пріоритетом розвитку інтегрованих аграрно-промислових формувань є створення замкнутого циклу виробництва продукції зернових культур за рахунок інтегрованих господарств, на основі їх зовнішньоекономічних відносин та інтеграції з переробними підприємствами. Для розвитку такої міжгалузевої інтеграції необхідним є створення відповідної інфраструктури, яка б забезпечила ефективність даних процесів. Прикладом такої ефективно інтегрованої капіталізації є діяльність холдингу Kernel, який станом на 2020 р. був світовим лідером з виробництва та експорту соняшникової олії, постачання продукції сільського господарства з регіону Чорноморського басейну на світові ринки. Система замкнутого циклу виробництва дозволяє значно підвищити рівень капіталізації компанії. Kernel володіє найбільшою в Україні мережею елеваторів (потужність зберігання понад 2,4 млн тон зернових), які розташовані у різних регіонах України. Частина елеваторів надає стороннім організаціям послуги з очищення, сушіння та зберігання зернових культур [6].

Також станом на 2020 р. доцільно відзначити інтегрований холдинг агропромислової галузі ПАТ «Миронівський хлібопродукт», який спеціалізується на виробництві курятини (виробництво м'ясних виробів готового вжитку) та продукції сільського господарства (виращування зернових). Основні виробничі потужності розташовані в Київській, Сумській, Дніпропетровській, Тернопільській, Хмельницькій, Івано-Франківських областях. Підприємство у довоєнні роки було лідером з виробництва та експорту курятини в Україні. ПАТ «Миронівський хлібопродукт» мав завершений цикл виробництва від вирощування та виробництва кормів до переробки та реалізації готової продукції [7].

Розвиненим інтегрованим агропромисловим холдингом у 2020 р. відмічено АХ «Астарта», який займається виробництвом зернових та олійних культур, цукру, молока та м'яса, переробкою сої. Основні підрозділи підприємства розташовані в Житомирській, Тернопільській, Вінницькій та Полтавській областях. За рахунок закритих циклів виробництва ці формування в змозі нарощувати рівень капіталізації.

Результати діяльності інтегрованих агропромислових підприємств доводять ефективність такої форми співробітництва, що дозволяє забезпечити економічну безпеку всіх підприємств. Проте незважаючи на позитивні моменти, глобальні ризики та кризи також мають негативний вплив на розвиток агропромислової галузі [5]. Так, у 2022 році за даними Shareupotential.com інтегровані агропромислові формування втратили частину своєї капіталізації та знизили її рівень наприкінці року. Найбільше втрати відбулися в корпорації Kernel (зниження -70 %), ПАТ «Миронівський хлібопродукт» (-45 %), АХ «Астарта» (-52 %). Після зниження рівень капіталізації підприємств на кінець 2022 року становив у корпорації Kernel – 352 млн дол. США, ПАТ «Миронівський хлібопродукт» – 415 млн дол. США, АХ «Астарта» – 122 млн дол. США [1].

Основні методи капіталізації агропромислових формувань можуть включати: залучення інвестиційного капіталу, створення об'єднань та партнерств, ретельне фінансове управління, освоєння нових ринків та виробництв (рис. 3). Створення таких формувань дозволяє спростити напрями щодо пошуку та залучення інвесторів, розширити їх напрями (банківські установи, приватні інвестори, фонди, державні програми підтримки). Залучення таких коштів спрямовується на розвиток виробництва, модернізацію обладнання, покращення інфраструктури, розвиток нових проєктів тощо.

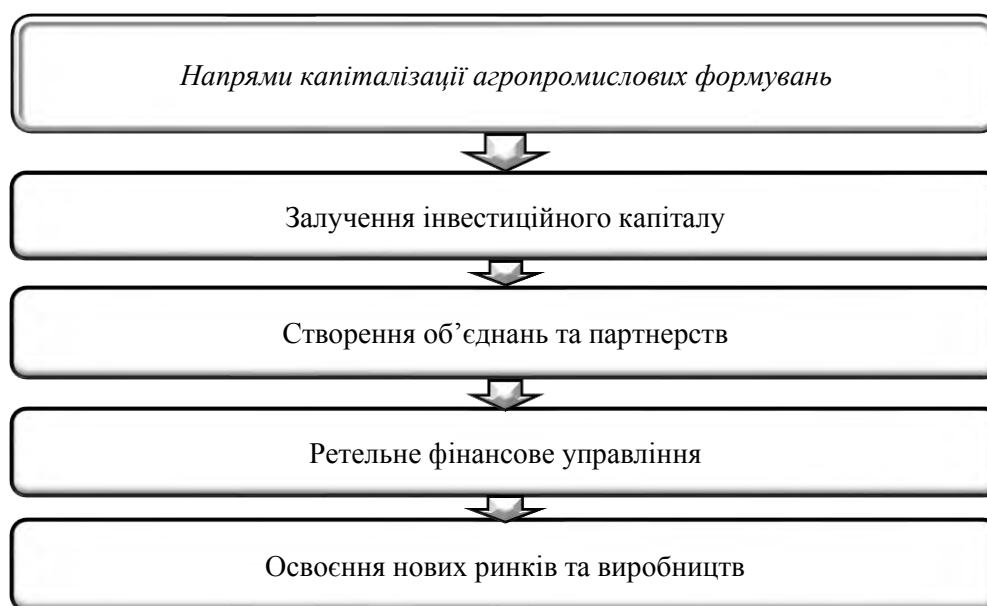

Рис. 3. Основні напрями капіталізації агропромислових формувань

Джерело: розроблено авторами.

Більш оптимальне фінансове управління включає в себе планування бюджету, посилює контроль над витратами, дозволяє оптимізувати фінансові процеси. Капіталізація агропромислових підприємств сприяє розширенню виробництва і пошуку нових ринків функціонування, збільшує рівень продажу продукції сільського господарства та забезпечує економічну стабільність та розвиток підприємств [3].

Для підтримки конкурентоспроможності агропромисловим підприємствам важливо впроваджувати інноваційні технології, які сприятимуть підвищенню ефективності економічної діяльності, покращенню показників врожайності культур, розвитку організаційно-економічних механізмів управління такими об'єднаннями. Одним із таких напрямів є вертикальна інтеграція агропромислових об'єднань, яка дозволяє значно підвищити конкурентоспроможність в різних секторах галузі за рахунок використання інноваційно-технологічних рішень (рис. 4).

Рис. 4. Основні напрями забезпечення фінансово-економічної безпеки розвитку агропромислових підприємств

Джерело: розроблено авторами.

Забезпечення фінансово-економічної безпеки діяльності агропромислових підприємств в Україні можливе лише за рахунок формування відповідних агрохолдингових об'єднань, оскільки малі суб'єкти підприємництва не витримують міжнародної конкуренції. Зазначена модель розвитку агропромислового сектору в Україні пов'язана з такими причинами:

- земельна реформа, яка призвела до розпаювання земель;
- сприятливе податкове законодавство порівняно з іншими країнами;
- наявність державної підтримки агропромислового сектору;
- низький рівень оплати праці в галузі;
- низька орендна плата за землю.

Для утримання конкурентних позицій за таких умов функціонування галузі оптимальним для малих та середніх підприємств є об'єднання свого капіталу. За підтримки з боку інвесторів першочерговий розвиток отримали підприємства з виробництва харчових продуктів та напоїв, оскільки в цьому секторі швидко окупність вкладень. Наступний етап інвестування коштів у розвиток галузі був спрямований на формування логістичних ланцюгів, створення торгових марок, розвиток маркетингової політики. Зі зростанням доходів значно розширювалося виробництво шляхом збільшення орендованої землі, техніки, асортименту продукції.

Сучасний розвиток агропромислової галузі повинен включати не тільки впровадження інноваційних технологій у виробничі процеси, але й застосовувати принципово нові форми та методи управління бізнесом. Основний акцент повинен бути спрямований на нові підходи та методи мотивації персоналу, навчання новим компетентностям працівників, екологічності виробництва та охороні навколишнього середовища. Інноваційні технології повинні бути націлені на отримання найбільшої ефективності при найменших витратах матеріальних ресурсів.

У сучасних умовах розвитку сільських територій особливої уваги потребує підтримка з боку держави малого та середнього бізнесу агропромислової сфери. Оскільки саме малі та середні підприємства здатні забезпечувати робочі місця, здійснювати підтримку бюджетів всіх рівнів, що позитивно впливає не тільки на економіку регіонів, але і сприяє зниженню соціальної напруги в суспільстві.

Попри важливість підтримки малого бізнесу в агропромисловій сфері, є певні проблемні аспекти, які значно ускладнюють економічний розвиток галузі. До таких негативних аспектів можна віднести низький рівень оплати праці в галузі, соціальна криза в сільській місцевості, демографічний спад, який призводить до міграції населення у великі міста, і відповідно, до збезлюднення більшості віддалених сіл [4]. Для стабілізації ситуації державі на всіх рівнях управління необхідно впроваджувати заходи щодо підтримки і розвитку сільських територій. Саме за рахунок великих корпорацій та холдингів можливо вирішити цю проблему, оскільки створення робочих місць з гідною оплатою праці сприятиме залученню населення до виробничого процесу.

Більшість авторів – дослідників розвитку агропромислового комплексу зосереджують свою увагу на стримуючих аспектах розвитку агропромислових підприємств [8; 9], серед яких можна виокремити:

- підвищення монополістичного впливу великих агроформувань, що ускладнює діяльність малих та середніх агропромислових підприємств;
- зростання рівня безробітного населення через вивільнення працівників, що породжує суспільну напругу;
- збільшення рівня бідності населення на сільських територіях через втрату можливості розвитку малого та середнього бізнесу;
- ведення недобросовісної конкуренції в питаннях оренди земельних ділянок серед аграріїв;
- недостатній рівень взаємодії агропромислових підприємств та територіальних громад;
- поглиблення диспропорцій у структурі виробництва агропродукції через розширення посівних площ високорентабельних, проте ґрунтовиснажуючих сільськогосподарських культур.

Зважаючи на означені стримуючі аспекти розвитку агропромислових підприємств в Україні, необхідно розробити відповідні заходи, які у стратегічному контексті сприятимуть збільшенню капіталізації агропромислових підприємств, тим самим сприяючи забезпеченню фінансово-економічної безпеки. До таких основних заходів слід віднести:

- розвиток та стимулювання внутрішнього ринку, за рахунок реалізації програм імпортозаміщення, які реалізуються за підтримки держави;
- збільшення рівня споживання продовольчої продукції на основі підвищення рівня життя населення;
- створення можливостей для експорту товарів та послуг на основі зниження експортних бар'єрів, збільшення рівня квот;
- сертифікація продукції відповідно до європейських стандартів задля виходу на нові ринки збуту;
- укладення договорів та міждержавних угод про торгівлю на вигідних для українських експортерів умовах;
- покращення бізнес-клімату на основі нормалізації нормативно-правового забезпечення стимулювання діяльності агропромислових підприємств;
- створення умов для захисту прав інвесторів на законодавчому рівні;
- доступ до енергетичної та транспортної інфраструктури на рівних правах для всіх;
- підвищення якості продукції на основі впровадження європейських норм якості продукції та послуг;
- переорієнтація виробництва на засадах екологічності;
- розвиток маркетингової політики щодо позиціонування продукції агропромислових підприємств.

Наведені превентивні заходи сприятимуть підвищенню рівня конкурентоспроможності та фінансово-економічної безпеки агропромислових підприємств. Одним із напрямів забезпечення фінансово-економічної безпеки та

підвищення рівня капіталізації підприємства є освоєння нових ринків збуту продукції. У сучасних умовах вітчизняним підприємствам освоєння світових продовольчих ринків є складним завданням, оскільки вони монополізовані потужними транснаціональними корпораціями. Можливість виходу на такі ринки для вітчизняних аграріїв можлива лише за умови відповідності продукції агропромислового комплексу стандартам та вимогам світових ринків. Для успішної реалізації довгострокових стратегій виходу на світовий ринок вітчизняним підприємствам необхідна державна підтримка в частині розширення переліку дозволеного експорту товарів та послуг, формування позитивного інвестиційного клімату, спрощення податкових навантажень.

Висновки та пропозиції. Проведене дослідження напрямів капіталізації агропромислових підприємств в умовах забезпечення фінансово-економічної безпеки дозволило окреслити трансформаційні особливості. На сьогодні агропромисловий комплекс України знаходиться у кризовому стані через бойові дії на території держави. Особливо це стосується прикордонних територій, територій тимчасової окупації, де зазнають шкоди посівні площі з культурами. В умовах такої безпекової ситуації збитки від втрат врожаю складно оцінити. Для підтримки конкурентоспроможності та можливості виходу на світові ринки збуту вітчизняним агропромисловим підприємствам доцільно створювати інтегровані об'єднання, що сприятиме підвищенню рівня капіталізації і більш швидкій адаптації до нових умов. Унаслідок розширення сфер діяльності відбувається зменшення диспропорцій у фінансово-економічній сфері, що позитивно впливає на загальний стан агропромислового підприємства.

Основна проблема всіх підприємств аграрної галузі – відсутність достатнього рівня фінансових ресурсів для розширення діяльності, залучення нових інноваційних технологій, які б дозволили не тільки покращити виробничі процеси, але й забезпечити екологічність використання земельного фонду в довгостроковій перспективі.

Для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства та збільшення рівня його капіталізації необхідна підтримка вітчизняних виробників з боку держави. За умов створення дієвого нормативно-правового забезпечення функціонування агропромислових підприємств збільшиться залучення інвестицій в галузь. Регулювання податкових навантажень, квот на експорт вітчизняної продукції сприятиме розширенню ринків збуту, збільшенню обсягів виробництва та реалізації агропромислової продукції.

Важливою проблемою у впровадженні інноваційних технологій у функціонування технологічних та управлінських систем є відсутність кваліфікованого персоналу. Використання дієвих методів мотивації персоналу, сприяння навчанню та підвищенню кваліфікації, розробка та впровадження програм щодо залучення населення в сільськогосподарські процеси позитивно вплине не тільки на загальний економічний стан території, але і сприятиме зниженню суспільної напруги.

Список використаних джерел

1. Forbes вибрав 13 найбільших аграрних компаній України (за річним виторгом 2020 року) серед 100 найбільших приватних компаній [Електронний ресурс] // Журнал Forbes Україна. – Режим доступу: <https://forbes.ua/ratings/100-naybilshikh-privatnikh-kompaniy-ukraini-2021-12102021-2580>.
2. Бровко Л. І. Ризик-менеджмент у процесі управління капіталізацією аграрного підприємства / Л. І. Бровко, О. Ю. Чорновол // Цифрова економіка та економічна безпека. – 2023. – № 8(08). – С. 62–66.
3. Данкевич Є. Стратегія розвитку аграрного сектору в контексті міжгалузевої інтеграції: економічні та екологічні вектори [Електронний ресурс] / Є. Данкевич // *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*. – 2018. – Vol. 4, No. 3. – Pp. 55–70. – Режим доступу: www.are-journal.com.
4. Дідух С. М. Інклюзивний розвиток агропродовольчих вертикально-інтегрованих компаній України / С. М. Дідух. – Одеса : Астропринт, 2020. – 316 с.
5. Офіційний сайт АХ «Астарта» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://astartaholding.com>.
6. Офіційний сайт корпорації Kernel [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kernel.ua/ua>.
7. Офіційний сайт ПАТ «Миронівський хлібопродукт» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mhp.com.ua/uk/glorytoUkraine>.
8. Соломатіна Т. В. Стратегічний фінансовий потенціал формування капіталу суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки / Т. В. Соломатіна, К. І. Серебряк // *Економіка та держава*. – 2019. – № 12. – С. 39–42. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.12.39.
9. Стойко О. Я. Капіталізація аграрних підприємств за рахунок використання аграрних розписок [Електронний ресурс] / О. Я. Стойко // *Ефективна економіка*. – 2018. – № 4. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6229>.

References

1. Zhurnal Forbes Ukraina. (2021). *Forbes vybrav 13 naibilshykh ahrarnykh kompanii Ukrainy (za richnym vytorhom 2020 roku) sered 100 naibilshykh pryvatnykh kompanii [Forbes selected the 13 largest agricultural companies of Ukraine (by annual turnover in 2020) among the 100 largest private companies]*. <https://forbes.ua/ratings/100-naybilshikh-privatnikh-kompaniy-ukraini-2021-12102021-2580>.
2. Brovko, L.I., Chornovol, O.Yu. (2023). *Ryzhik-menedzhment u protsesi upravlinnia kapitalizatsiieiu ahrarnoho pidpriemstva [Risk management in the process of capitalization management of an agrarian enterprise]*. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka – Digital economy and economic security*, (8(08)), 62-66.
3. Dankevych, Ye. (2018). *Stratehiia rozvytku ahrarnoho sektoru v konteksti mizhhaluzevoi intehratsii: ekonomichni ta ekolohichni vektory [Strategy for the development of the agricultural sector in the context of inter-sectoral integration: economic and ecological vectors]*. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 4(3), 55–70. www.are-journal.com.
4. Didukh, S.M. (2020). *Inkliuzyvnyi rozvytok ahroprodovolchykh vertykalno-intehrovanykh kompanii Ukrainy [Inclusive development of agro-food vertically integrated companies of Ukraine]*. Astroprynt.
5. Ofitsiyni sait AKh «Astarta» [Official website of Astarta JSC]. (n.d.). <https://astartaholding.com>.
6. Ofitsiyni sait korporatsii Kernel [Official website of the Kernel Corporation]. (n.d.). <https://www.kernel.ua/ua>.
7. Ofitsiyni sait PAT «Myronivskiy khliboprodukt» [Official site of PJSC «Myronivskiy Hliboprodukt»]. (n.d.). <https://mhp.com.ua/uk/glorytoUkraine>.

8. Solomatina, T.V., Sieriebriak, K.I. (2019). Stratehichnyi finansovi potentsial formuvannia kapitalu subiektiv hospodariuvannia ahrarnoho sektora ekonomiky [Strategic financial potential of capital formation of business entities of the agrarian sector of the economy]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and state*, (12), 39–42. DOI: 10.32702/2306-6806.2019.12.39.

9. Stoiko, O.Ya. (2018). Kapitalizatsiia ahrarnykh pidpriemstv za rakhunok vykorystannia ahrarnykh rozpysok [Capitalization of agricultural enterprises due to the use of agricultural receipts]. *Efektivna ekonomika – Effective economy*, (4). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6229>.

Отримано 09.12.2023

UDC 631.11:658.14

Olha Popelo

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor,
Professor of the Department of Management and Administration
Chernihiv Polytechnic National University (Chernihiv, Ukraine)

E-mail: popelo.olha@gmail.com. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0002-4581-5129>

Inna Lopashchuk

PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Business and Personnel Management
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University (Chernivtsi, Ukraine)

E-mail: i.lopushchuk@chnu.edu.ua. **ORCID:** <https://orcid.org/0000-0001-9934-6607>

CAPITALIZATION MANAGEMENT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF ENSURING FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY

The article analyzes modern trends in the development of the agro-industrial complex. The peculiarities of the capitalization of agro-industrial enterprises in the conditions of hostilities on the territory of the state are determined. The peculiarities of the functioning of the enterprises of the agro-industrial complex in the conditions of a difficult security situation are substantiated. The main priority tasks of managing the capitalization of agro-industrial enterprises have been formed, taking into account the prospects of the economic and security situation in the state. The main directions of ensuring the financial and economic security of the development of agro-industrial enterprises as part of the general food security of the state are proposed. The main directions of state support for agro-industrial enterprises capable of contributing to the development of the industry on the international market have been determined.

It has been investigated that today the agro-industrial complex of Ukraine is in a state of crisis due to hostilities on the territory of the state, especially in border areas, territories of temporary occupation, where cultivated areas are damaged. It is noted that in order to maintain competitiveness and the possibility of entering global sales markets, it is advisable for domestic agricultural enterprises to create integrated associations, which will contribute to increasing the level of capitalization and faster adaptation to new conditions. It was analyzed that as a result of the expansion of the spheres of activity, there is a reduction of disproportions in the financial and economic sphere, which has a positive effect on the general state of the agricultural enterprise. It was determined that the main problem of all agricultural enterprises is the lack of a sufficient level of financial resources to expand their activities, to attract new innovative technologies that would allow not only to improve production processes, but also to ensure the ecological use of the land fund in the long term.

Keywords: agro-industrial complex; agro-industrial enterprises; agricultural and industrial formations; management; capitalization; financial and economic security; digitization.

Fig.: 4. References: 7.